

Czesław Gil

Kiedy Karol Wojtyła przyjął szkaplerz karmelitański?

Wadoviana : przegląd historyczno-kulturalny 16, 167-169

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

CZESŁAW GIL OCD

KIEDY KAROL WOJTYŁA PRZYJĄŁ SZKAPLERZ KARMELITAŃSKI?

Karmelici propagowali nabożeństwo szkaplerzne od pierwszych dni swego pobytu w Wadowicach. Już na pierwszej mszy św., odprawionej 15 października 1892 r. w prowizorycznej kaplicy przy drodze Zatorskiej, trzy osoby przyjęły szkaplerz¹. Szkaplerz stał się popularny również wśród młodzieży szkolnej. W marcu 1893 r. przyjęło go 25, a przed końcem roku szkolnego 70 studentów, oraz 32 uczennice z gimnazjum żeńskiego². Do przyjmowania szkaplerza zachęcali katecheci. W latach 1914-1949 do księgi brackiej (pierwsza, z lat 1892-1913, zaginęła) wpisano ponad 14 tysięcy osób³. O popularności tego nabożeństwa maryjnego świadczy również liczny udział wiernych w nowennie przed świętem Matki Bożej z Góry Karmel (16 lipca) i w samej uroczystości. W roku 1917 w związku z tą uroczystością rozdano 4 tysiące komunii⁴. Choć w latach następnych popularność szkaplerza zmalała, zwłaszcza wśród młodzieży, mniej liczny był również udział wiernych w nowennie szkaplerznej, w dalszym ciągu jednak kościół „na Górcie” pozostał, jak powiedział Ojciec Święty 16 czerwca 1999 r. w Wadowicach, miejscem *szczególnego kultu Matki Bożej Szkaplerznej, które wywierało tak wielki wpływ na duchowość ziemi wadowickiej*⁵.

Autorzy biografii Jana Pawła II najczęściej łączą przyjęcie przez niego szkaplerza z Pierwszą Komunią Św., którą przyjął 25 maja 1929 r. Niezależnie od tego, kiedy się to stało, była to osobista decyzja chłopca, która wywarła głęboki wpływ na rozwój jego życia religijnego. Uczynił to jako jedyny z klasy⁶. Prawdopodobnie

1 Cz. Gil OCD, *O. Rafał Kalinowski 1835-1907*, Kraków 1984, s. 270.

2 *Kronika klasztoru Karmelitów Bosych w Wadowicach 1892-1921*, oprac. Cz. Gil OCD, Kraków 2009, s. 44-45.

3 Cz. Gil OCD, *Karmelici Bosi w Wadowicach*, wyd. 2, Kraków 2010, s. 158.

4 *Kronika klasztoru Karmelitów Bosych w Wadowicach*, dz. cyt., s. 321.

5 „L'Osservatore Romano”, wyd. pol., nr 8(1999), s. 133.

6 Zob. R. A. Gajczak, *Sercu najbliższe. Szkice z lat młodzińskich Karola Wojtyły-Jana Pawła II*, Kraków 1987, s. 68. Autor powołuje się na świadectwo Zbigniewa Siłkowskiego, kolegi szkolnego Karola Wojtyły.

uczynił to pod wpływem informacji usłyszonej w kościele Karmelitów w czasie nowenny szkaplerznej. Jak już wspomniałem, zachowała się księga przyjętych do szkaplerza z lat 1914-1949. Nie ma w niej jednak nazwiska Karola. Istniała praktyka, że nazwiska przyjętych wpisywano najpierw do podręcznego zeszytu, a dopiero potem przepisywano je do urzędowej księgi. W tym przypadku w wyniku jakiegoś zaniedbania nie uczyniono tego. Fakt przyjęcia szkaplerza nie ulega jednak wątpliwości. Poświadczają go fotografie: Wojtyły junaka na obozie Legii Akademickiej w Ożomli koło Przemyśla (1939), kapłana w czasie wypraw turystycznych, papieża w klinice Gemelli w Rzymie (1981)⁷. Kilkakrotnie potwierdził go sam Ojciec Święty. Dnia 23 listopada 1958 r., wkrótce po konsekracji biskupiej, odwiedził swoją rodzinną parafię. Przed południem celebrował uroczystą mszę św. pontyfikalną w kościele parafialnym, na której wygłosił kazanie, następnie w Domu Katolickim spotkał się z przedstawicielami świeckich i duchowieństwa. Po południu odwiedził miejscowy klasztor Karmelitów Bosych, co odnotował w kronice klasztornej o. Konstantyn Patecki: *W godzinach popołudniowych Ekscelencja odwiedził nasz klasztor, pobłogosławił budującą się nową świetlicę dla Seminarium, chwilę zatrzymał się z ojcami wspominając «dawne czasy», gdy uczęszczał do nas na nowennę do NMP Szkaplerznej, nigdy [jej] nie opuszczał, jak również na pierwsze piątki ku czci N. Serca P. J.*⁸. W notatce kronikarza nie ma wyraźnej wzmianki o przyjęciu szkaplerza przez młodego Karola Wojtyłę, w sposób oczywisty wynika to jednak z kontekstu.

Znacznie obszerniejsze streszczenie słów biskupa znajduje się w *Kalendarium życia Karola Wojtyły: Odwiedzając jako biskup sufragan, tuż po konsekracji, niższe seminarium karmelitów, powiedział: «Cieszę się, że mogę podzielić się z wami moim nabożeństwem do N. Maryi Panny, Matki Boskiej Szkaplerznej. Szkaplerz, który przyjąłem z rąk ojca Sylwestra⁹ w dniu mojej Pierwszej Komunii Świętej, noszę zawsze»*¹⁰. Trudno się dziwić, że po publikacji *Kalendarium* (1 wyd. 1983 r.) wszystkie biografie Jana Pawła II powtarzały, że przyjął szkaplerz z rąk o. Sylwestra w dniu Pierwszej Komunii Świętej¹¹. Tekst umieszczony w *Kalendarium* w całości jest falsyfikatem.

7 J. Moskwa, *Droga Karola Wojtyły*, t. I, Warszawa 2010, s. 35; t. II, Warszawa 2011, s. 194; „*Karmelitów bosych znam od dziecka*”, oprac. S. T. Praškiewicz OCD, Łódź-Rzym 1988, s. 2, 46, 48.

8 Por.: Kronika klasztoru w Wadowicach, rkps, t. IV, s. 799.

9 Sylwester od św. Elizeusza (Ignacy Gleczman, 1883-1961), w 1906 wstąpił do nowicjatu w Czernej, 1913 przyjął święcenia kapłańskie; 1921-1924 i 1927-1930 przeor w Czernej, 1930-1933 przeor w Wadowicach, 1937-1942 przeor w Wilnie. Zmarł w szpitalu w Krakowie. Był konwentualnym klasztoru wadowickiego.

10 A. Boniecki MIC, *Kalendarium życia Karola Wojtyły*, wyd. drugie poprawione i uzupełnione, Kraków 2000, s. 145-146. Tekst nadesłał o. Bogusław Woźnicki OCD jako cytat z kroniki klasztoru wadowickiego.

11 Ostatnio: M. Burghardt, *Wadowickie korzenie Karola Wojtyły*, Wadowice 2013, s. 290.

Trzydzieści lat później, 17 lipca 1988 r., w telegramie do uczestników uroczystości koronacji obrazu Matki Bożej Szkaplerznej w Czernej po raz pierwszy jako papież wyznał, że swój „pierwszy szkaplerz” otrzymał u karmelitów „na Górcę” w Wadowicach i pozostał mu wierny¹². W roku następnym, 15 stycznia, w czasie wizytacji podrymskiej parafii w Mostacciano pw. Matki Bożej z Góry Karmel powiedział do młodzieży: *Bardzo dużo zawdzięczałem szkaplerzowi karmelitańskiemu w latach mojej młodości*¹³. W książce *Dar i tajemnica* (1996) napisał, że jego pobożność maryjna w latach dziecięcych i chłopięcych kształtowała się pod wpływem kultu Matki Bożej Nieustającej Pomocy w kościele parafialnym i szkaplerza karmelitańskiego, który przyjął *mając chyba 10 lat*¹⁴. Wreszcie 16 czerwca 1999 r., w czasie ostatnich odwiedzin rodzinnego miasta Ojciec Święty powiedział: *A szkaplerz do dzisiaj noszę, tak jak go przyjąłem u Karmelitów na Górcę, mając kilkanaście lat*¹⁵.

Żadna z cytowanych wyżej wypowiedzi Jana Pawła II nie zawiera informacji o dacie przyjęcia szkaplerza. W żadnej nie łączył przyjęcia szkaplerza z Pierwszą Komunią. Wydaje się bardzo prawdopodobne, że przyjął go w roku 1930, „mając chyba 10 lat”, najpewniej w uroczystość Matki Bożej z Góry Karmel, 16 lipca. To święto było mu bardzo bliskie przez całe życie. Powiedział o tym m.in. 16 lipca 1988 na szczycie Adamello w Alpach: *dziękuję wam za zaproszenie mnie tutaj [- -]. A zaprosiliście mnie w dniu jakże bardzo dla mnie droгим, dniu święta Matki Bożej Szkaplerznej, Matki Bożej z Góry Karmel*¹⁶.

12 „L'Osservatore Romano”, wyd. pol., nr 7(1988), s. 29.

13 „L'Osservatore Romano”, 20 I 1989. Wkładka: *Visite pastorali del Vescovo di Roma*.

14 *Dar i tajemnica. W pięćdziesiątą rocznicę moich święceń*, Kraków 1966, s. 28-29.

15 „L'Osservatore Romano”, wyd. pol., nr 8(1999), s. 133.

16 „L'Osservatore Romano”, 17 VII 1988.